

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 1

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองในระบอบแบบประชาธิปไตย ถือว่า อำนาจอธิปไตยคืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ได้แก่ อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ อำนาจทั้งสาม นี้เป็นของประชาชน แต่เมื่อประชาชนมีจำนวนมากขึ้น ไม่อาจใช้อำนาจอธิปไตยได้โดยตรง จึงจำเป็นต้องมอบ อำนาจอธิปไตย ให้ผู้แทนไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนผ่านองค์กรต่างๆ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี รัฐสภา และศาล ในการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ของประเทศไทย หรือที่เรียกว่า ระเบียบการปกครองประเทศ ได้จัดรูปแบบระเบียบบริหารราชการออกเป็น 3 รูปแบบ

1) การปกครองแบบรวมอำนาจ (Centralization) คือ การจัดระเบียบ ปกครองที่รวมอำนาจการปกครองไว้ที่ส่วนกลาง พนักงาน/เจ้าหน้าที่ได้รับการแต่งตั้ง ถอดถอนและบังคับบัญชา จากส่วนกลาง เพื่อดำเนินการ ให้เป็นไปตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนด คือ กระทรวง ทบวง กรม เป็นต้น

2) การปกครองแบบแบ่งอำนาจ (Deconcentration) คือ การจัดระเบียบการปกครองที่เกิดจากข้อจำกัด ของการรวมอำนาจ ในเรื่องของความล่าช้าและไม่ทั่วถึงทุกท้องที่ พร้อมๆกัน ราชการส่วนกลาง จึงแบ่งมอบอำนาจการตัดสินใจทางการบริหารในบางเรื่องให้เจ้าหน้าที่ ของราชการส่วนกลาง ที่ส่งไปประจำปฏิบัติหน้าที่ในภูมิภาค คือ จังหวัดและอำเภอ

3) การปกครองแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การปกครองที่ใช้วิธีการยกฐานะท้องถื่นขึ้นเป็นนิติบุคคล แล้วให้ท้องถื่นดำเนินการปกครองตนเองอย่างอิสระ (Autonomy) โดยส่วนกลางจะไม่เข้ามาแทรกแซงการบังคับบัญชาใดๆ นอกจากการกำกับดูแล ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายในขอบเขตของกฎหมายการจัดตั้งท้องถื่นเท่านั้น เช่น การปกครองท้องถื่นในรูปแบบของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เป็นต้น

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ได้จัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง เป็นการดำเนินการโดยส่วนกลางมีอำนาจในการบริหารเพื่อสนองความต้องการของประชาชน มีลักษณะการปกครองแบบรวบอำนาจในการสั่งการ กำหนดนโยบายการวางแผน การควบคุมตรวจสอบ และการบริหารราชการสำคัญไว้ที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ระเบียบบริหารราชการส่วนกลางจัดออกได้เป็น กระทรวง ทบวง กรมหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นมีฐานะเป็นกรม ในปัจจุบันพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม
2. ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นการที่หน่วยงานของกระทรวง ทบวง กรม ได้แบ่งแยกออกไปดำเนินการตามเขตการปกครอง โดยมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการส่วนกลาง ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ออกไปประจำตามเขต ปกครองต่างในส่วนภูมิภาค เพื่อบริหารราชการภายใต้ การบังคับบัญชา ของราชการส่วนกลาง ถือเป็นเพียงการแบ่ง อำนาจการปกครองออกมาจาก ส่วนกลาง ได้แก่ จังหวัดและอำเภอ ลักษณะการแบ่ง อำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ไปประจำ ปฏิบัติงาน ในส่วนภูมิภาค และส่วนกลาง สามารถเรียกอำนาจกลับคืนได้
3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง กิจกรรมบางอย่างซึ่งรัฐบาล ให้ท้องถื่นจัดทำกันเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถื่นนั้นๆ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่ประชาชนในท้องถื่นเลือกตั้งขึ้นมาเป็นผู้ดำเนินงานโดยตรงและมีอิสระ ในการบริหารงาน กล่าวได้ว่า การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ คือเป็นการมอบอำนาจให้ประชาชนปกครองกันเอง เพื่อให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา ตามหลักการ “ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา” เป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนกลาง และยังประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้มากกว่า เพราะประชาชนในท้องถื่นย่อมรู้ปัญหา และความต้องการดีกว่าผู้อื่น การจัดระเบียบการปกครองท้องถื่นปัจจุบัน มีรูปแบบ ดังนี้ ท้องถื่นรูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล) และ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และท้องถื่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จากเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องกระจายอำนาจลงไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กล่าวอ้างข้างต้น การปกครองท้องถื่น จึงมีความสำคัญยิ่ง ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เหมือนกับโรงเรียนฝึกหัดประชาธิปไตย เพราะผู้ซึ่งเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่นจะต้องมีการณรงค์หาเสียง จะต้องมีการเสนอนโยบาย จะต้องมีการอภิปรายถกเถียงกันในสภาท้องถิ่นโดยมีลักษณะใกล้เคียงกับสภาระดับชาติ เป็นแต่ขอบข่ายเล็กกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นสถานที่ฝึกความรู้และฝึกทักษะทางการเมืองไปในตัว ซึ่งถ้าคนจำนวนไม่น้อยได้มีโอกาสทำการฝึกหัดด้วยการปฏิบัติดังกล่าว ก็เหมือนกับเป็นการพัฒนานักการเมืองเพื่อการเตรียมพร้อมต่อการรับผิดชอบในระดับชาติต่อไป
2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน โดยเป็นการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกมองเห็นความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่นและมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน
3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการกระจายอำนาจ เนื่องจากภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวางนับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ขณะที่แต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ประชาชนจึงเป็นผู้มีความเหมาะสม ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด และกิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น ๆ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง ทั้งนี้การแบ่งเบาภาระดังกล่าวทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ ๆ หรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม และมีความคล่องตัวในการดำเนินงานของรัฐบาลจะมีมากขึ้น
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาย่อมต่างกันไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ได้เป็นอย่างดีก็คือ องค์การปกครองท้องถิ่นนั่นเอง
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองและการบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ ประสบการณ์ทางการเมือง การเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะ ทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย
6. การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถแบ่งออกเป็นสองด้าน คือ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้น เป็นการปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้น เป็นการแบ่งเบา ภาระรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางสนอง แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ด้วยกลไกการบริหารต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการจัดการ เป็นต้น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นในกรอบของการกระจายอำนาจ ย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญของการเมืองระดับชาติโดยรวม ถ้าหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นครอบคลุมทั่วประเทศ สามารถ ทำหน้าที่ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลจนเกิดการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย ย่อมจะช่วยสร้างความเข้าใจและความรู้ให้แก่ประชาชนในระดับรากหญ้า พร้อมทั้ง การฝึกทักษะกับผู้ที่เป็นผู้บริหารและผู้ทำงานในสถานิตบัญญัติของท้องถิ่น ก็หมายความว่าความรู้ทางการเมือง ทักษะทางการเมือง และประสบการณ์ ในการทำงานภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมจะหลอมกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ และนี่คือตัวแปรที่สำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปกครองตนเอง และยังเป็นการสร้างความเป็นประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนผ่านเรียนรู้โดยการฝึก การลงมือกระทำด้วยตัวเอง

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 2

รูปแบบและโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การที่รัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ตัดสินใจเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น และมีอิสระในการบริหารการจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ และบทบัญญัติของกฎหมาย ปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองส่วนท้องถิ่น

2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไป มี 3 รูปแบบ ได้แก่

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีจังหวัดละ 1 แห่ง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัดซึ่งทับซ้อนกับพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่อยู่ในเขตจังหวัด เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 เทศบาล มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สภาเทศบาล ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกเทศมนตรี ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตชุมชนเมือง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลนคร (ทน.) เทศบาลเมือง (ทม.) และเทศบาลตำบล (ทต.) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนและความหนาแน่นของประชากร ความเจริญทางเศรษฐกิจ หรือรายได้ของท้องถิ่น

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ตั้งขึ้นเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในหมู่บ้านและตำบลแทนรัฐหรือส่วนกลาง ที่ไม่สามารถจัดบริการสาธารณะ หรือดูแลประชาชนทั่วประเทศได้อย่างทั่วถึง

2. รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษ มี 2 รูปแบบ คือ

2.1 กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีขนาดใหญ่ที่สุด เป็นเมืองหลวงของประเทศที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้าน ทั้งการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แบ่งการปกครอง ออกเป็นเขตต่างๆ จำนวน 50 เขต มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บริหารสูงสุด มีปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นหัวหน้าข้าราชการประจำของกรุงเทพมหานคร

2.2 เมืองพัทยา มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วยสภาเมืองพัทยา ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกเมืองพัทยา ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของจำนวนและความหนาแน่นของประชากร รวมทั้งการขยายตัวของชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญคือหาดพัทยาและเกาะล้าน และมีผลประโยชน์ที่กระทบต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งผลประโยชน์ของประเทศอย่างชัดเจน จึงได้มีการจัดตั้งเมืองพัทยาขึ้น ในเขตจังหวัดชลบุรี เพื่อให้การบริหารการจัดทำกิจการสาธารณะ มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัว นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่หรือรูปแบบพิเศษอาจจัดทำกิจการใดๆ ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีพื้นที่ทับซ้อน กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น กฎหมายก็กำหนดให้สามารถจัดทำกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการ ส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ หรืออาจร่วมกันดำเนินการได้ หรือกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษขนาดใหญ่ เป็นมหานครที่มีความเจริญเติบโตสูง มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจ สลับซับซ้อน และความหนาแน่นของประชากร ก็มีหน้าที่ที่ต้องดำเนินการมากมายหลายประการ เช่น การทะเบียน ตามที่กฎหมายกำหนด การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง การวิศวกรรมจราจร การขนส่ง การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล ฯลฯ เป็นต้น

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 3

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

จากความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ทั้งในด้านบริหารหรือนิติบัญญัติ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จะต้องเป็นประชาชนในท้องถิ่น และต้องได้รับความเห็นชอบ โดยผ่านการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น การเลือกตั้ง เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้ใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเลือกตัวแทนเพื่อไปทำหน้าที่แทนตนในการปกครอง ทั้งระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ดังนั้น คุณสมบัติของผู้ที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนได้นั้นจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองของประเทศ หรือของชุมชนท้องถิ่นนั้น นอกจากนั้นแล้ว การกำหนดคุณสมบัติอื่นๆ จะต้องยึดโยงและมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถของบุคคล โดยการกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องไม่ถูกจำกัดภายใต้ความแตกต่างใดๆ ในฐานะพลเมืองของประเทศหรือชุมชนนั้นๆ คำว่า “คุณสมบัติ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่าคุณงามความดี คุณลักษณะประจำตัวของบุคคล ลักษณะประจำของสิ่งนั้นๆ จากความหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติ เป็นลักษณะที่มีอยู่ในตัวของบุคคลนั้น ดังนั้น การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมีสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมีสิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นการกำหนดลักษณะประจำตัวของบุคคลที่จะต้องมีการครบถ้วนก่อนที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งจะสามารถลงคะแนนใช้สิทธิเลือกตั้งได้นั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากการขาดคุณสมบัติหรือไม่มีคุณสมบัติ ในการเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไม่สามารถใช้สิทธิลงคะแนนเลือก เพื่อเลือกตั้งตัวแทนได้พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ ดังนี้

1. มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ในวันเลือกตั้ง
3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปีนับวันเลือกตั้ง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นคุณลักษณะประจำตัวของบุคคล ซึ่งต้องมีมาก่อน และครบถ้วนจึงสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้ แต่ถ้าบุคคลนั้นจะมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามที่กำหนดไว้แล้วก็ตาม หากในวันเลือกตั้งบุคคลนั้นมีลักษณะบางประการลักษณะใด ลักษณะหนึ่งเกิดขึ้นหรือมีขึ้น ถือเป็นลักษณะต้องห้ามสำหรับบุคคลนั้นที่กฎหมายห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ได้กำหนดว่าบุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่

1. เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
2. อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดหรือไม่
3. ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
4. วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 4

รัฐธรรมนูญ 2560 บัญญัติให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการ สมาชิกสภาท้องถิ่น ได้แก่ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สท.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) สมาชิกสภาเทศบาล (สท.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) และสมาชิกสภาเมืองพัทยา ต้องมาจากการเลือกตั้ง ส่วนผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกเมืองพัทยา มาจากการเลือกตั้ง หรือ มาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะให้มีโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ดังนั้น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนเรา ทั้งในด้านบริหารและด้านนิติบัญญัติจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ก่อนตัดสินใจเลือกคนดีจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อประโยชน์และนำมาซึ่งความเจริญและสามารถแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

คุณสมบัติผู้สมัครท้องถิ่น และลักษณะต้องห้าม

(มาตรา 49 และ 50 พรบ.เลือกตั้งท้องถิ่น พ.ศ. 2562 และ พรบ.จัดตั้ง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น) กำหนดไว้ ดังนี้
คุณสมบัติที่ต้องมี

1. สัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้น
2. อายุ
 - 2.1 สมาชิกสภาอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง
 - 2.2 ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง
3. มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
4. คุณสมบัติอื่นตามที่กฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนด ได้แก่ เรื่องวุฒิการศึกษาของผู้สมัครผู้บริหารท้องถิ่น ดังนี้
 - ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยาต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายก อบจ.ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภา อบจ. ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกรัฐสภา
 - ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา
 - ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายก อบต. ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบลสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา ดังนี้

ลักษณะต้องห้าม

1. ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ
2. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย ทุกจริต
3. ไม่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ
4. ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งดังนี้
 - 4.1 ไม่เป็น ภิกษุ สมณะร นักพรต หรือนักบวช
 - 4.2 ไม่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง
 - 4.3 ไม่เป็นผู้วิกลจริตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

5. ไม่อยู่ระหว่างถูกระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งชั่วคราว (ใบส้ม) หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (ใบดำ)
6. ไม่ถูกจำคุกหรือคุมขังโดยหมายของศาล
7. เคยถูกจำคุกและพ้นโทษมาแล้วยังไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง ยกเว้นความผิดประมาทหรือลหุโทษ
8. เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำความทุจริตหรือประพฤติมิชอบ
9. เคยถูกศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งอันถึงที่สุดให้ยึดทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้จำคุก

ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

10. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิด ดังนี้
 - 10.1 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในราชการ หรือตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ
 - 10.2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมาย
 - 10.3 กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในฐานะเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก ผู้ค้า
 - 10.4 กฎหมายว่าด้วยการพนันในฐานะเป็นเจ้ามือ เจ้าสำนัก
 - 10.5 กฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์
 - 10.6 กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน
11. เคยต้องคำพิพากษา อันถึงที่สุด ว่าทุจริตการเลือกตั้ง
12. ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
13. ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
14. ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ
15. ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
16. ไม่อยู่ระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
17. เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกา หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีคำพิพากษาว่า ร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
18. ไม่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตาม พรบ.การเลือกตั้งท้องถิ่น โดยพ้นโทษยังไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง
19. เคยถูกถอดถอนจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมาย มายังไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง
20. ไม่อยู่ระหว่างถูกจำกัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
21. เคยถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และพ้นมายังไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง
22. ไม่เป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
23. เคยพ้นจากตำแหน่งใดๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียทั้งทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญา หรือกิจการที่กระทำ หรือจะกระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น โดยมีพฤติกรรมการที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการต่างตอบแทนหรือเอื้อประโยชน์ส่วนตนระหว่างกันและยังไม่พ้น 5 ปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งจนถึงวันเลือกตั้ง
24. เคยถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งใดๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบของทางราชการ หรือมติดังกล่าวอันเป็นเหตุให้เสียหายอย่างร้ายแรงและยังไม่พ้น 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง

25. เคยถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งใดๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะทอดทิ้ง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจ หรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยหน้าที่และอำนาจ หรือประพฤติตนฝ่าฝืน ต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ศรีตำแหน่ง หรือแก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือแก่ราชการ และยังไม่พ้น 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง
26. ไม่มีลักษณะอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนด

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 5

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง จะต้องไม่ผิดพลาด ทุจริต เบียด ภูมิภาค และไม่เอื้อเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ประการสำคัญจะต้องอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และหน่วยสนับสนุน จะต้องสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน และต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ไม่ปล่อยให้มีการทุจริตเลือกตั้ง ทำให้ผลการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

ผู้ตรวจการเลือกตั้ง

ผู้ตรวจการเลือกตั้ง แต่งตั้งโดย กกต. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละจังหวัด ในระหว่างเวลา ที่มีการดำเนินการเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้ง และการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองหรือการกระทำใดๆ ที่จะเป็เหตุทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือเป็นไปโดยมิชอบ ด้วยกฎหมายแล้วรายงานให้ กกต.ทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป และกรณีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ผู้ตรวจ การเลือกตั้ง มีอำนาจแจ้งให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติให้ถูกต้องได้ถ้าไม่มีการดำเนินการก็จะรายงานให้ กกต. ทราบทันที

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการการเลือกตั้งจะแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากกลุ่มบุคคลสองประเภท คือ กลุ่มแรกแต่งตั้งจากข้าราชการและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดที่เป็นเขตเลือกตั้งหรือในเขตอำเภอท้องที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นตั้งอยู่ และกลุ่มที่สองแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมิได้เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดหรืออำเภอนั้น อีกไม่เกินสองคน โดยห้ามแต่งตั้งจากข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ จำนวนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะมีจำนวนเท่าใดนั้น ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การเสนอแนะและให้ความเห็นชอบในการกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่เลือกตั้ง การตรวจสอบและ ให้ความเห็นชอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กำกับดูแลและอำนวยความสะดวกการเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้งและการประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้ง รวมทั้งกำหนดสถานที่รวบรวมผลคะแนน และรวบรวมผลคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง และรายงานผลการเลือกตั้งให้ผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อรายงานต่อไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเลือกตั้งนอกจากจะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 กำหนดว่า เมื่อมีกรณีต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นใด ให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหมายความว่าให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตำแหน่งนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นหลักประกันในความสุจริตและเที่ยงธรรมของการจัดการเลือกตั้ง หากพบว่าหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นใดมีส่วนได้เสียกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าอาจก่อให้เกิดความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมในการเลือกตั้งหรือมีเหตุจำเป็นใด คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจแต่งตั้งปลัดจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ เป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแทน ก็ได้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการรับสมัครเลือกตั้ง ดำเนินการเกี่ยวกับการลงคะแนน นับคะแนนและประกาศผลการนับคะแนน และนอกจากนี้ ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีอำนาจในการประกาศกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่เลือกตั้ง แต่งตั้งและจัดอบรมเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และดำเนินการเพิ่มชื่อถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อีกด้วย

เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน ให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผอ.กต.ท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า กกต.ท้องถิ่น จะแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง 2 ตำแหน่งด้วยกัน ตำแหน่งแรกเรียกว่า “คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง” หรือ กปน. จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน มีหน้าที่เกี่ยวกับการออกเสียงลงคะแนนในที่เลือกตั้งและนับคะแนนของหน่วยเลือกตั้งแต่ละแห่ง ส่วนตำแหน่งที่สอง เรียกว่า “เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง” หรือ รปภ. อย่างน้อย 2 คน เพื่อทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งทั้งสองตำแหน่งกฎหมายกำหนดให้เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งจนพ้นจากภารกิจหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของ กปน. และ รปภ. สำหรับการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้น ในเร็วๆ นี้ มีหลายสิ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น รปภ.อาจเข้ามาช่วยปฏิบัติหน้าที่ ในหน่วยเลือกตั้งในภารกิจหน้าที่ของ กปน.ก็ได้จากเดิมที่ รปภ.จะทำหน้าที่เพียงรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียว หรือ กรณี กรรมการประจำหน่วยมาปฏิบัติหน้าที่ไม่ครบตามที่ ผอ.กต.ท้องถิ่นแต่งตั้งไว้ เดิมที ให้ กปน.ที่เหลืออยู่แต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำหน้าที่แทน จนกว่าบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจะมาปฏิบัติหน้าที่ แต่ในกฎหมายใหม่ กรณีนี้ กปน.ต้องรายงานให้ ผอ.กต.ท้องถิ่นแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาทำหน้าที่แทน กปน. จะแต่งตั้งกันเองไม่ได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นั่นเอง

ผู้สนับสนุน

ถือเป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด คือ ประชาชน หรือพลเมืองคุณภาพ นับว่าสำคัญที่สุด เพราะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจะต้องใช้สิทธิอย่างรู้เท่าทันการเมือง

ซึ่งสามารถแสดงบทบาทได้ใน 2 ลักษณะ

1. **ในฐานะผู้มีสิทธิเลือกตั้ง** ที่กระตือรือร้น สนใจติดตามข่าวสาร/ฟังการหาเสียงของผู้สมัคร/พูดคุยเกี่ยวกับเลือกตั้ง/ใช้สิทธิอย่างอิสระ ไม่อยู่ใต้อำนาจเงิน

และอิทธิพลใด ๆ

2. **ในฐานะพลเมืองที่เข้มแข็ง** ที่มีส่วนร่วม เช่น จัดกิจกรรมสร้างความรู้/รณรงค์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง/รณรงค์หมู่บ้านไม่ขายเสียง/

เวรยามเฝ้าระวังการทุจริต/เป็น กปน. มีอาชีพ/สายข่าว กกต./อาสาสมัครของ ออช. ตรวจสอบการเลือกตั้ง/อาสาสมัคร ศส.ปชต. ฯลฯ

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 6

ขั้นตอนการลงคะแนนเลือกตั้ง

ในวันเลือกตั้ง เมื่อถึงเวลา 08.00 น. ประธานกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งได้กล่าวเปิด การออกเสียงลงคะแนนแล้ว การใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนน มีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบรายชื่อและลำดับที่จากบัญชีรายชื่อที่ประกาศไว้หน้าที่เลือกตั้ง
2. ยื่นหลักฐานแสดงตนขอใช้สิทธิเลือกตั้ง
3. หลักฐานในการขอใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือหลักฐานอื่นของทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่าย และหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ถือบัตร
4. รับบัตรเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และที่ต้นขั้วบัตรเลือกตั้ง แล้วรับบัตรเลือกตั้ง และหลักฐานแสดงตน เพื่อไปออกเสียงลงคะแนน
5. ทำเครื่องหมายกากบาท เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับบัตรเลือกตั้งแล้วให้ไปยังคูหาลงคะแนนแล้วทำเครื่องหมายกากบาท (x) เลือกผู้สมัคร ได้ไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น หากไม่ต้องการเลือกผู้สมัครผู้ใด ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (x) ในช่องไม่เลือกผู้สมัครผู้ใด
6. นำบัตรเลือกตั้งหย่อนลงใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้ง เมื่อทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งเสร็จแล้ว นำบัตรเลือกตั้งที่พับเรียบร้อยแล้วหย่อนใส่ ลงในหีบบัตรเลือกตั้งด้วยตนเอง

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 7

การแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ เนื่องจากมีเหตุอันสมควร ให้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน โดยทำเป็นหนังสือ ซึ่งต้องระบุเลขประจำตัวประชาชน และที่อยู่ตามหลักฐานทะเบียนบ้านภายใน 7 วันก่อนวันเลือกตั้ง หรือ ภายใน 7 วันนับแต่วันเลือกตั้ง สามารถแจ้งด้วยตัวเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นไปยื่นแทน หรือจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

เหตุจำเป็นที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้

- มีกิจธุระจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเดินทางไปพื้นที่ห่างไกล
- เจ็บป่วยและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้
- เป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้
- เดินทางออกนอกราชอาณาจักร
- มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากที่เลือกตั้งเกินกว่า 100 กิโลเมตร
- ได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่นอกเขตเลือกตั้ง
- มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุอื่นที่ กกต. กำหนด

กรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แจ้งเหตุไว้แล้ว หากในวันเลือกตั้งเหตุดังกล่าวได้สิ้นสุดลง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งได้

หากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะถูกจำกัดสิทธิ ดังนี้

- สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. หรือ ส.ถ. หรือ ผ.ถ. หรือสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว.
- สมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
- เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอน ส.ถ. หรือ ผ.ถ.
- ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง และข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง
- ดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่นที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น
- ดำรงตำแหน่งเลขานุการประธานสภาท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาท้องถิ่น และเลขานุการรองประธานสภาท้องถิ่น

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 8

การเลือกตั้งที่ไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

1. ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้า กกต.มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครใดทำหรือเป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นทำ สันนิษฐานหรือรู้เห็นเป็นใจทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม หรือรู้แล้วไม่ระงับการกระทำนั้น ให้ กกต. ส่งระดับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งใบ (ใบส้ม)
2. ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อว่าการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้เป็นผู้กระทำหรือรู้เห็นกับการกระทำนั้น ให้ กกต. มีอำนาจสั่งให้เลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง)
3. เมื่อ กกต. ส่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้ใดแล้ว ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค เพื่อขอให้ศาล ส่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง) หรือถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (ใบดำ) แล้วแต่กรณี เป็นเวลาสิบปี
4. เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อว่ามีผู้กระทำให้การเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ กกต.ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค เพื่อขอให้ศาลเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง) หรือเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (ใบดำ) กับผู้กระทำนั้นแล้วแต่กรณี เป็นเวลาสิบปี

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 9

ความรู้เกี่ยวกับความผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น

การอยู่ร่วมกันในสังคม หรือการดำเนินกิจการใด ๆ ก็ตามจะต้องมีกฎกติกา มารยาท เพื่อให้สังคมหรือการดำเนินการนั้นๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นธรรม และเสนอภาคเท่าเทียม เช่น การแข่งขันกีฬาต้องมีกติกา การทำงานในหน่วยงานต้องมีระเบียบ การอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีกฎหมาย เป็นต้น ในการเลือกตั้งท้องถิ่นก็เช่นกัน ก็จะมีกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งออกมาเพื่อให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เสมอภาคเท่าเทียม และที่สำคัญคือ ต้องได้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่ดีมีความรู้ความสามารถเป็นไปตามความต้องการของ ประชาชน ในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อเข้ามาบริหารดูแลทุกข์สุขของพี่น้องในท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น “พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562” จึงได้กำหนดภาคความผิดไว้ เพื่อให้ผู้สมัคร ผู้จัดการเลือกตั้ง และประชาชนปฏิบัติตามและกำหนดบทลงโทษไว้สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืน พวกเราทุกคนจึงควรต้องมีความรู้เกี่ยวกับความผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ในการเลือกตั้งทุกระดับสิ่งที่มีหวังอันสำคัญคือ ต้องการได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาบริหาร ดูแลรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน โดยประชาชนเป็นผู้เลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วยเห็นว่า บุคคลเหล่านั้นเป็นคนดี คนเก่ง มีนโยบายที่ประชาชนต้องการ ไม่ใช่ได้รับเลือกมา เพราะมีการซื้อสิทธิขายเสียง หลอกลวง ใช้อิทธิพล ช่มชู้หรือเพราะเหตุจูงใจอื่นๆ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 จึงได้บัญญัติห้ามไม่ให้กระทำการเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น ใ้สังกัดพรรคการเมืองให้แก่ผู้สมัคร หรือชักชวนกันไปลงคะแนนไม่เลือกผู้ใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ททรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด
- (2) ให้เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ททรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด หรือศาสนสถานอื่น สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด
- (3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ
- (4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด
- (5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครใด การกระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ถือว่ามีความผิดและมีโทษหนัก จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งยี่สิบปี และกฎหมายยังให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง ซึ่งจะนำไปสู่การขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งอื่นๆ ไปตลอดชีวิต หรือที่เราเรียกกันว่า “ใบดำ”

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 10

“การไม่หาเสียงเลือกตั้งภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด”

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเลือกตั้งคือ การหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะต้องการให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลของผู้สมัคร นโยบายหลักการที่จะนำมาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ประชาชนอยู่ดีกินดี เพื่อประชาชนจะได้นำมาพิจารณาตัดสินใจว่าจะเลือกใคร ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียงเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการหาเสียงเลือกตั้ง จึงต้องเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรมและเป็นระเบียบเรียบร้อย พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 จึงกำหนดระยะเวลาในการหาเสียงเลือกตั้งไว้ ดังนี้

(1) ในการเลือกตั้งอันเนื่องมาจากครบวาระหรือครบอายุ ให้หาเสียงเลือกตั้งได้ตั้งแต่วันที่ร้อยแปดสิบวันก่อนวันครบวาระหรือครบอายุจนถึง เวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง

(2) ในการเลือกตั้งอันเนื่องมาจากยุบสภาหรือถือว่ายุบสภา ให้หาเสียงเลือกตั้งได้ตั้งแต่วันยุบสภาหรือวันที่ถือว่ายุบสภาจนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง

(3) ในการเลือกตั้งอันเนื่องมาจากตำแหน่งว่าง ให้หาเสียงเลือกตั้งได้ตั้งแต่วันที่ตำแหน่งว่างลงจนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง

(4) กรณีมีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้หาเสียงเลือกตั้งได้ตั้งแต่วันที่คำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง

(5) กรณีมีการสั่งให้มีการออกเสียงลงคะแนนใหม่ จะหาเสียงเลือกตั้ง มิได้เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีมติเป็นอย่างอื่นโดยคำนึงถึงความสุจริตและเที่ยงธรรม

การหาเสียงเลือกตั้งที่ไม่อยู่ในระยะเวลาดังกล่าวเป็นความผิดและมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

“คำความผิดบางประการเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง”

1. ห้ามหาเสียงเลือกตั้ง ตั้งแต่เวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าการหาเสียงเลือกตั้งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ของกระบวนการเลือกตั้ง แต่เพื่อความเที่ยงธรรมและความสงบเรียบร้อย จึงต้องมีการกำหนดระยะเวลาของการหาเสียงไว้ ประกอบกับเมื่อประชาชน ได้รับข้อมูลในการหาเสียงเลือกตั้งพอสมควรแล้ว ก็ควรมีระยะเวลาในการตัดสินใจ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พ.ศ. 2562 จึงได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการใดๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครนับตั้งแต่ 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้ง การฝ่าฝืนย่อมเป็นความผิด มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ “ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิเลือกตั้งพยายามออกเสียงลงคะแนนหรือออกเสียงลงคะแนน” การเลือกตั้งจะต้องดำเนินการด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม จึงมีกฎหมาย ระเบียบ และประกาศต่างๆ ออกมาใช้บังคับกฎหมายและระเบียบเหล่านี้ จะกำหนดจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ด้วย เป็นต้น ในที่นี้จะกล่าวให้เห็นเฉพาะคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พระราชบัญญัติสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ ดังนี้

1. มีสัญชาติไทย แต่ถ้าผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

2. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง

3. มีทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า หนึ่งปี เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีลักษณะต้องห้ามมิให้บุคคลดังต่อไปนี้ใช้สิทธิเลือกตั้งด้วย

1. เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

2. อยู่ระหว่างเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้ที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้าม หากผู้ใดเป็นผู้มีลักษณะ

ต้องห้ามถือเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะเป็นความผิด โดยแม้จะไปใช้สิทธิลงคะแนนไม่สำเร็จเพียงแต่

พยายาม กฎหมายก็บัญญัติให้เป็นความผิดด้วย มีโทษจำคุกหนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งยี่สิบปี ผู้จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึงควรตรวจสอบสิทธิของตนให้ดีด้วยเพราะอาจทำให้ตนเองต้องรับโทษทางอาญา“ ใช้บัตรอื่นที่ไม่ใช่บัตรเลือกตั้งที่ได้รับจากกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง เพื่อลงคะแนน” ในการเลือกตั้งหลายๆ ครั้งที่ผ่านๆ มา มีผู้ที่กระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยวิธีการต่างๆ นานา ทั้งที่เจ้าพนักงานจัดการเลือกตั้ง ตัวแทนผู้สมัคร และอาสาสมัคร ประชาชน ช่วยกันสอดส่องดูแลความเรียบร้อยเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมก็ตาม มีผู้กระทำความผิดบางราย ใช้บัตรลงคะแนนอื่นที่มีใช้บัตรที่รับมาจากกรรมการประจำหน่วยมาใช้ลงคะแนนเลือกตั้ง โดยอาจจะเป็นบัตรเลือกตั้งปลอม หรือเป็นบัตรเลือกตั้ง ที่ผู้เข้าไปใช้สิทธิลงคะแนนก่อนตนเองเอามามอบให้ก็ตาม ซึ่งทำให้การเลือกตั้งเสียหาย ไม่สุจริต และเที่ยงธรรม และมีความผิด มีโทษหนัก ในทุกกรณี ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้บัตรอื่นที่มีใช้บัตรเลือกตั้งที่ได้รับจาก กปน. เพื่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งจะมีความผิดและมีโทษจำคุกหนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งยี่สิบปี รวมทั้งกฎหมายให้ถือว่าเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง ด้วยซึ่งจะนำไปสู่การห้ามสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต กรณีการใช้บัตรเลือกตั้งปลอม ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ฐานใช้เอกสารราชการปลอม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน ถึงห้าปีและปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ส่วนกรณีนำบัตรเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้งก็เป็นความผิดเช่นกัน มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสิบปี “ความผิดที่ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งต้องพึงระวัง”

การทุจริตเลือกตั้งที่ผ่านมามีการดำเนินการหลายวิธี ทั้งนี้ อาจเป็นการกระทำเพื่อยืนยันว่าได้มีการรับเงินหรือทรัพย์สินมาแล้วเพื่อลงคะแนนเลือกตั้ง โดย

1. ทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์อื่นใดลงในบัตรลงคะแนนเลือกตั้ง นอกเหนือจากเครื่องหมายลงคะแนน เช่น เครื่องหมายดอกจัน เครื่องหมายดาว ลายเซ็นต์ เพื่อเวลานับคะแนนเมื่อผู้ซื้อเสียงเห็นสัญลักษณ์ในบัตรก็จะสามารถตรวจสอบผลการซื้อเสียงของตนได้
2. ถ่ายภาพบัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนแล้ว เมื่อถ่ายภาพเสร็จ ออกมาจากหน่วยเลือกตั้งก็จะนำมาแสดงเป็นหลักฐานกับผู้ซื้อเสียงว่าตนเองได้ลงคะแนน ให้แล้วเพื่อรับเงินหรือทรัพย์สิน
3. นำบัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนแล้วแสดงกับผู้อื่น ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้ซื้อเสียงทราบว่าตนได้ลงคะแนนให้กับผู้ใดแล้ว ทั้ง 3 วิธีการข้างต้นเป็นการทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมเพราะหลักการลงคะแนนเลือกตั้งจะกระทำโดยตรงและเป็นความลับ นอกจากนั้นทั้ง 3 กรณี ยังเป็นความผิดกฎหมายและมีโทษอีกด้วย

“การซื้อสิทธิขายเสียง” บ่อนทำลายกระบวนการเลือกตั้งที่ร้ายแรงที่สุดคือการซื้อสิทธิ เพราะหากประชาชนไปลงคะแนนเลือกตั้ง เพราะเห็นแก่เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ย่อมได้ตัวแทนท้องถิ่นที่จะเข้ามาเพื่อทุจริตถอนทุนที่ใช้ซื้อเสียง ทำให้ประเทศชาติเสียหาย แต่การจ้างให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ให้ไปลงคะแนน ก็มีผลเลวร้าย ไม่แพ้กัน ดังนั้น พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 จึงได้บัญญัติห้ามจ่าย แจก หรือให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ไปออกเสียงลงคะแนน จึงมีความผิดและมีโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสิบปี อย่างไรก็ตามนอกจากการจ้างให้ไปลงคะแนนหรือไม่ไปลงคะแนนจะเป็นความผิดแล้ว การเรียกรับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อไปลงคะแนนก็เป็นความผิดด้วย และมีบทกำหนดโทษที่หนัก เพราะฉะนั้น การซื้อเสียง การขายเสียง จะมีความผิดทั้งผู้ให้และผู้รับ ทั้งนี้ หากผู้รับเงินซื้อเสียงได้แจ้ง กกต. หรือผู้ซึ่ง กกต.มอบหมาย ถึงการรับเงินดังกล่าวก่อนถูกจับกุม ย่อมได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับโทษ และไม่ต้อง ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง “ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างขัดขวางไม่ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” การไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง และถือว่าเป็นสิทธิที่สำคัญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีบัญญัติให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ดังนั้นทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้คนไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างเต็มที่ กรณีผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง หรือผู้ใด ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือไม่ให้ความสะดวกกับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกจ้างในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 และมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

“ห้ามจำหน่าย จ่าย แจก หรือจัดเลี้ยงสุรา”

สุราในที่นี้หมายถึงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสมทุกชนิด ซึ่งอยู่คู่กับสังคมไทยเรามาเนิ่นนาน ด้วยความเคยชิน อาจจะทำให้เรามีความผิดตามกฎหมายได้ เพราะพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 ได้บัญญัติห้ามการขาย จำหน่าย จ่าย แจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้งจนถึงเวลา 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้งทั้งนี้ เพราะเล็งเห็นได้ว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่สำคัญจึงบัญญัติห้ามไว้ เพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวาย หรืออีกประการหนึ่ง สุราเคยถูกใช้เป็นทรัพย์สินในการซื้อขาย จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด และมีโทษทางอาญา จึงต้องมาอย่าเตือนกันเพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิด “ห้ามเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขึ้นต่อเกี่ยวกับผลของการเลือกตั้ง” ดังที่ได้ทราบกันแล้วว่าการเลือกตั้งนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะต้องการให้ผลการเลือกตั้งที่ออกมาเป็นความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่

ในท้องถิ่นนั้นจริงๆ โดยผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจะเลือกผู้สมัครจากการพิจารณาที่นโยบาย ความรู้ความสามารถ และความดี แต่มีกลอุบายของผู้ทุจริตเลือกตั้ง ที่นำมาใช้อีกอย่างหนึ่งก็คือ การจัดให้มีการเล่นการพนันทำนายผลการเลือกตั้ง อาจมีคำถามว่าการจัดให้มีการพนันทำนายผลการเลือกตั้งมีผลเสียอย่างไร จะขอยกตัวอย่างเช่น นายหนึ่งและนายสองลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งกันนายสองนั้นรู้ตัวว่าความรู้ความสามารถและคะแนนนิยมสู้นายหนึ่งไม่ได้ จึงแอบเปิดจัดให้มีการเล่นพนันทำนายผลการเลือกตั้งเกิดขึ้น โดยตั้งรางวัลให้กับผู้ที่ทายว่านายหนึ่งชนะให้ได้หนึ่งเท่าและตั้งรางวัลกับผู้ทายว่านายสองชนะให้ได้รางวัลห้าเท่า เมื่อประชาชนที่ไม่เข้าใจเรื่องการเลือกตั้งโดยถ่องแท้ และอยากได้รางวัลก็จะมาพนันทายให้นายสองชนะ เพื่อให้ตนเองได้เงินพนันมากๆ เมื่อทายผลว่านายสองชนะแล้ว ถึงเวลาลงคะแนนก็จะไปลงคะแนนเลือกนายสอง และเมื่อเลือกนายสองกันมากๆ นายสองก็จะชนะ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้นี้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างนายหนึ่งก็จะไม่ได้รับเลือกตั้งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 จึงบัญญัติให้เป็นความผิดร้ายแรง ทั้งนี้ ผู้จัดให้มีการเล่นพนัน และทั้งผู้เล่นการพนัน นอกจากมีโทษหนักแล้ว กฎหมายยังให้ตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น

ก่อนที่จะมีประกาศให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น สำหรับประชาชนที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น ได้โดยการติดตามข้อมูลข่าวสาร ผลงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นชุดปัจจุบันและอดีตที่ผ่านมาว่าได้มีการบริหาร หรือปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เป็นไปตามนโยบายที่เคยให้คำมั่นสัญญาช่วงหาเสียงเลือกตั้งหรือไม่ มีการทุจริตคอร์รัปชันในหรือแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือพวกพ้องหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือละเว้น ละเลย กับสิ่งที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการ หรือความจำเป็นของชุมชน เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลมาประกอบในการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นเมื่อมีการเลือกตั้งจะมาถึงแสวงหาข้อมูลและติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นการเลือกตั้งท้องถิ่นแต่ละครั้ง จะมีผู้สมัครที่เคยเป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นมาก่อน และจะมีผู้สมัครหน้าใหม่ที่เสนอตัวเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะพิจารณาเปรียบเทียบกันว่า จะตัดสินใจเลือกใครเข้ามาทำหน้าที่ เพราะต้องพิจารณาถึงภูมิหลัง ประวัติครอบครัว อาชีพ ประสบการณ์ อุปนิสัย ในอดีตที่ผ่านมา หากเป็นผู้เคยดำรงตำแหน่งมาก่อน ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่มีเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน อาศัยตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ แสวงหาหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง หรือเคยออกไปพบปะหาข้อมูลในชุมชน หมู่บ้าน รั้งฟังความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อนำปัญหาต่างๆ ไปแก้ไขให้ประชาชนบรรเทาความเดือดร้อน ช่วงปฏิบัติหน้าที่ได้ทำตามนโยบายที่เคยหาเสียงไว้ก่อนหรือไม่ ผลงานที่ผ่านมาเป็นไปตามที่มีนโยบายหรือสัญญากับประชาชนไว้หรือไม่ หากไม่ได้ทำตามที่เคยหาเสียงไว้ มีเหตุผลที่สมเหตุสมผลหรือไม่แสวงหาข้อมูลการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นก่อนครบวาระการเลือกตั้งท้องถิ่นแต่ละครั้งจะมีผู้ที่คาดว่าจะสมัคร ลงแข่งขัน เป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อให้ได้มาดำรงตำแหน่งที่สมัครบางคนมีแนวทางในการเสนอตัว อาสาชุมชน เพื่อเข้ามาทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา เคารพต่อเสียงที่ไว้วางใจหรือจะให้โอกาสเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ไม่กระทำความผิดหรือกระทำการเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น จะมีผู้สมัครบางคนประเมินตนเองแล้วว่า หากลงสมัครหาเสียงอย่างตรงไปตรงมา อาจไม่ได้รับเลือกตั้ง จึงพยายามใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่ง ใช้วิธีการหาเสียง โดยการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่ง หน้าที่ และอำนาจ ด้วยวิธีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง การสัญญาว่าจะให้สิ่งของ ให้เงิน หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ การจัดให้มีมหรสพ การจัดเลี้ยง การหลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม หากท้องถิ่นใดได้บุคคลดังกล่าวเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหาร พื้นที่ประชาชนสันนิษฐานได้เลยว่าคนนั้นจะต้องเข้ามาทำการทุจริต แสวงหาผลประโยชน์จากการใช้จ่ายงบประมาณจากการปฏิบัติหน้าที่และประชาชนในท้องถิ่น จะเป็นผู้เสียผลประโยชน์โดยตรง สิ่งสาธารณะ เช่น ถนนหนทาง สิ่งก่อสร้างต่างๆ แทนที่จะใช้ได้ภายในระยะเวลาตามมาตรฐาน กลับต้องเสียหาย ซ่อมแซมก่อนเวลาอันควร เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณแทนที่จะได้นางงบประมาณซ่อมแซมไปดำเนินการอย่างอื่นให้เกิดประโยชน์ แก่ประชาชนในชุมชนการเสนอตัวไปเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือไปเป็น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือ กกต. จะแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ กกต.ท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนอกจากจะเป็นข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว กกต. จะแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัด หรืออำเภอนั้นแล้วแต่กรณี ที่ไม่ได้เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐจำนวนไม่เกิน 2 คนด้วยก็ได้ นอกจากนี้จะมี กกต.ท้องถิ่นแล้ว ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ กกต.ท้องถิ่น แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือบุคคลเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานในการเลือกตั้งได้ นอกจากนี้จะมี กกต.ท้องถิ่น และคณะอนุกรรมการ กกต.ท้องถิ่นแล้ว หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือปลัดท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้วยความเห็นชอบของ กกต.ท้องถิ่น แต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 5 คน ประชาชนในสวนท้องถิ่นที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและมีคุณสมบัติครบถ้วน ก็สามารถ จะเสนอตัวเข้าไปมีบทบาทในการทำหน้าที่ กกต.ท้องถิ่นหรือคณะอนุกรรมการ กกต. ส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) ได้

การเสนอตัวเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น การเสนอตัวเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นการแข่งขันทางการเมืองหรือต่อสู้ทางการเมืองถือว่าเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความเข้มข้นสูง เพราะหากได้รับเลือกตั้ง โดยเสียงข้างมากแล้ว จะมีโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวด้วยตนเอง ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องผู้ใดเห็นว่าจากการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นหรือการดำเนินงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นในอดีตหรือปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่มีประสิทธิภาพมีการทุจริต ใช้งบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชนไม่ตรงจุด หรือไม่ลำดับความสำคัญ ความจำเป็น เพื่อพัฒนาท้องถิ่นหรือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และเห็นว่าหากตนเองได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่าการเตรียมความพร้อมจะเป็นผู้สมัครตำแหน่งผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นได้นั้น ต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นเบื้องต้น สำคัญที่ต้องศึกษาคือหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องทำและอาจทำ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางนโยบายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารเสนอต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่นการกำหนดนโยบายใดๆ ออกมาต้องมีการศึกษาข้อมูลในท้องถิ่นอย่างครบถ้วนรอบด้าน และนโยบายนั้นสามารถปฏิบัติได้จริงและอยู่ในหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ประชาชนที่ต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายอากรรวมกันเป็นองค์การเอกชน และยื่นคำขอตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการรับรององค์การเอกชนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรอง เมื่อมีประกาศให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นองค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว มีสิทธิเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมตรวจสอบการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งจะมีการแต่งตั้ง

อาสาสมัคร (อสส.) ประจำหน่วยเลือกตั้งแต่ละหน่วย ปฏิบัติหน้าที่ก่อนวันเลือกตั้งโดยหาข่าว ข้อมูล เบาะแส การกระทำความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น และรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในวันเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) จะอำนวยความสะดวก โดยจัดที่นั่งให้อาสาสมัคร (อสส.) นั่งสังเกตการณ์การลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งนั้น อาสาสมัครที่สังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้ง จะคอยสังเกตผู้มาลงคะแนน เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในหน่วยเลือกตั้งนั้นหรือไม่ กรรมการประจำหน่วยที่ปฏิบัติหน้าที่แต่ละหน้าที่ ได้แก่ กรรมการฝ่ายรับบัตรประชาชนแสดงตน กรรมการฝ่ายตรวจสอบบัญชีรายชื่อ กรรมการฝ่ายมอบบัตรเลือกตั้ง กรรมการฝ่ายควบคุมคูหา กรรมการฝ่ายควบคุมหีบบัตรลงคะแนน และกรรมการนับคะแนนปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ หากพบการกระทำผิดกฎหมาย ระเบียบ ก็ให้ทักท้วงการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทันทีที่กรณีที่ประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรเอกชนหรือเป็นอาสาสมัครขององค์กรเอกชน ก็สามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งได้เช่นกันแต่ไม่สามารถเข้าไปสังเกตการณ์ในที่เลือกตั้งได้ผู้สมัครแต่ละคนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีรายชื่อรับและรายงานในการเลือกตั้ง พร้อมทั้งหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วนต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดภายในเก้าสิบวันนับจากวันเลือกตั้ง ประชาชนในท้องถิ่นสามารถสังเกตการณ์ช่วยในการเลือกตั้งของผู้สมัครได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแผ่นป้ายหาเสียง จำนวนและขนาดของป้าย ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ช่วย หาเสียง หรือค่าจ้างรถโฆษณาหาเสียง เมื่อคำนวณจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างห้วงเวลาที่กำหนดไว้ จะต้องไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ หากผู้สมัครรายใดใช้จ่ายเกินจำนวนค่าใช้จ่ายที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนด ถ้าเป็นผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้นั้น และสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่การติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

ภายหลังจากได้มีการประกาศผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้ได้รับเลือกตั้งได้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่น หรือ

สมาชิกสภาท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ในสภาท้องถิ่น

- ประชาชนต้องติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นว่าได้ดำเนินการตามที่ได้หาเสียงหรือไม่ เป็นไปตามแผนงานโครงการของท้องถิ่นนั้นๆ

ผลงานที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์กับท้องถิ่น หรือความเป็นอยู่ของประชาชนมากน้อยเพียงใด

มีการแสวงหาผลประโยชน์หรือเอื้อประโยชน์ให้กับตัวเองหรือพวกพ้องหรือไม่

การจัดหา จัดซื้อจัดจ้าง เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ และดำเนินการด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

หากเห็นว่าการดำเนินการตามโครงการต่างๆ ไม่โปร่งใส อาจใช้สิทธิขอเอกสารตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาตรวจสอบเมื่อประชาชนเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นคนใดไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปก็สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นคนนั้นได้แต่ต้องถือตามเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ใบความรู้แผ่นพลิกที่ 12

ตัวอย่างลักษณะบัตรดี - บัตรเสีย

ลักษณะบัตรดี

บัตรที่ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องทำเครื่องหมายไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงมี
ลักษณะบัตรเสีย

ตามมาตรา 100 ในการนับคะแนนเลือกตั้ง หากคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งวินิจฉัยด้วยเสียงข้างมากกว่าบัตร
เลือกตั้งใดเป็นบัตรเสีย

ให้แยกบัตรเสียออกไว้ต่างหาก และห้ามมิให้นำบัตรเสียเป็นคะแนนเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด

บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย

(1) บัตรปลอม

(2) บัตรที่มีการทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกตหรือเขียนข้อความใดๆ ลงในบัตรเลือกตั้ง นอกจากเครื่องหมายในการ
ลงคะแนน

เว้นแต่เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

(3) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายลงคะแนน

(4) บัตรที่ทำเครื่องหมายลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครเกินจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงมีในเขตเลือกตั้ง
นั้น

(5) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใด เว้นแต่เป็นการลงคะแนน “ไม่เลือกผู้สมัครใด”

(6) บัตรที่ได้ทำเครื่องหมายลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร แล้วทำเครื่องหมายในช่องทำเครื่องหมาย “ไม่เลือกผู้สมัครใด”

(7) บัตรที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดว่าเป็นบัตรเสีย ให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสลักหลังใน
บัตรเสียว่า “เสีย”

และให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งลงลายมือชื่อกำกับไว้ไม่น้อยกว่าสามคน